

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Підсумовуючи зазначимо, що цілеспрямоване використання стратегій критичного мислення у музично-сенсорному розвитку дошкільників із особливими освітніми потребами є потужним та актуальним засобом корекції. Це дає реальну можливість перетворити звичайну музичну діяльність на простір для інтенсивного інтелектуального зростання та формування цілісного, гармонійного сприйняття навколишнього світу.

Перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямі вбачаються у розробці спеціалізованих цифрових засобів та інтерактивних платформ, які дозволять максимально індивідуалізувати процес впровадження критичного мислення в сучасну інклюзивну музичну освіту.

Список використаних джерел:

1. Борисов В. В., Лупінович С. М., Антоненко І. Ю. Педагогічні стратегії розвитку критичного мислення в молодших школярів через ігрові технології. Педагогічна академія: наукові записки. 2025. № 18. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15461035>
2. Кузьменко І. А. Формування критичного мислення дітей старшого дошкільного віку: методологічні підходи та принципи. Актуальні питання у сучасній науці. 2023. № 5 (11). С. 401–415. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/4695/4719>
3. Погребняк В. О. Соціальна адаптація дітей із порушенням мовлення в інклюзивному дошкільному закладі освіти: дис. ... д-ра філософії: 016. Київ, 2024. 265 с. URL: https://udu.edu.ua/images/data_file/viddil_aspirant/Doctor_filosofii/Pogrebnyak/Pohrebnyak_dis.pdf
4. Сорочинська О. Арт-технології в роботі з дітьми: навч. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. 140 с. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/44457/1/1.pdf>

КУШНЄРЬОВА Марина Олександрівна

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сучасне інформаційне суспільство висуває нові вимоги до якості освіти, зокрема до здатності здобувачів освіти працювати з великим обсягом інформації, аналізувати її та приймати обґрунтовані рішення. У цьому контексті формування критичного мислення стає одним із ключових завдань сучасного освітнього процесу. Особливе значення ця проблема набуває під час навчання іноземної мови, а відтак передбачає не лише засвоєння мовних знань, а й розвиток умінь інтерпретувати, аналізувати, давати оцінку інформації в іншомовному середовищі.

Проблема розвитку критичного мислення при вивченні іноземної мови розглядається у працях вітчизняних і зарубіжних науковців, які підкреслюють його вагомість для формування умінь аналізувати, осмислювати, оцінювати, зіставляти різні точки зору, відстоювати та аргументувати власну позицію, робити висновки, припускати можливі варіанти розв'язання проблеми. Отже, актуальності набуває визначення ефективних підходів до формування критичного мислення здобувачів освіти під час навчання іноземної мови.

Критичне мислення визначається як здатність особистості аналізувати інформацію, оцінювати її достовірність, виявляти причинно-наслідкові зв'язки та формулювати обґрунтовані висновки. У процесі навчання іноземної мови ці вміння формуються через роботу з різноманітними текстами, ситуації спілкування та культурні контексти.

Критичне мислення у професійному контексті передбачає здатність аналізувати інформацію, оцінювати її достовірність, виявляти проблеми та знаходити оптимальні рішення. У курсі іноземної мови за професійним спрямуванням ці навички формуються через моделювання реальних професійних ситуацій.

Ефективним засобом розвитку й формування критичного мислення є робота з автентичними матеріалами професійного змісту, зокрема науковими статтями, звітами, інструкціями, відеолекціями. Використання таких ресурсів наближає навчальний процес до реальних умов професійної діяльності та сприяє глибшому розумінню змісту іншомовної інформації.

Залучення автентичних матеріалів дозволяє здобувачам освіти аналізувати інформацію з різних джерел, порівнювати її та визначати основні ідеї. У процесі роботи з такими текстами формується вміння виявляти можливу упередженість або неточності в поданні інформації. Водночас здобувачі освіти навчаються оцінювати релевантність отриманих даних відповідно до конкретних професійних завдань, що є важливою складовою майбутньої фахової діяльності.

Ефективним шляхом розвитку критичного мислення є використання інтерактивних методів навчання, зокрема дискусій та дебатов, під час яких формується вміння аргументувати власну позицію, аналізувати альтернативні точки зору. Вагому роль відіграють дискусії та дебати на професійно орієнтовані теми, оскільки саме вони створюють умови для активної інтелектуальної взаємодії здобувачів освіти. На відміну від репродуктивних видів діяльності, такі форми роботи передбачають необхідність критичного осмислення отриманої інформації. Обговорення складних і дискусійних питань, таких як етичні аспекти використання штучного інтелекту або екологічна свідомість та відповідальність, стимулюють здобувачів освіти до глибшого осмислення проблеми та формування власної позиції. У процесі таких обговорень студенти набувають досвіду виявляти сильні та слабкі сторони аргументації, робити обґрунтовані висновки. Участь у дебатах сприяє розвитку навичок логічного мислення, уміння швидко реагувати на нову інформацію та коригувати власну

позицію відповідно до нових аргументів. Таким чином, дискусійні форми роботи не лише підвищують рівень мовної компетентності, а й виступають ефективним інструментом розвитку критичного мислення у професійному контексті.

Формуванню критичного мислення у процесі навчання іноземної мови сприятиме метод кейсів. За його допомогою моделюються реальні або наближені до реальності професійні ситуації, що потребують аналізу та прийняття обґрунтованих рішень. Здобувачі освіти ознайомлюються з умовами проблемної ситуації, здійснюють її комплексний аналіз, визначають ключові проблеми, оцінюють можливі варіанти розв'язання та обґрунтовують власний вибір. Така діяльність сприяє розвитку навичок логічного мислення, аргументації та прогнозування наслідків прийнятих рішень.

Робота над вирішенням проблемних питань виступає важливим доповненням до кейс-методу, оскільки стимулює глибше осмислення навчального матеріалу. Використання запитань відкритого типу (why, how, what if) спонукає здобувачів освіти відтворювати знання, аналізувати інформацію, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати самостійні висновки. Таким чином, поєднання кейс-методу та проблемного навчання створює умови для активізації пізнавальної діяльності та розвитку критичного мислення у процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням.

Доцільним є застосування завдань, що передбачають інтерпретацію та оцінювання інформації, зокрема аналіз позиції автора тексту, створення власних аргументованих суджень, з'ясування рівня достовірності інформації, поданої з різних джерел. Такі завдання сприяють розвитку навичок рефлексії та самостійного мислення. Ефективність для формування критичного мислення здобувачів освіти демонструє вивчення теми «Mass Media», піл час якої здобувачі освіти залучаються до аналізу новинних текстів, розвивають навички виявлення упередженості, маніпуляцій та недостовірної інформації, формують вміння оцінювати надійність джерел і робити обґрунтовані висновки.

Не менш важливим для формування критичного мислення здобувачів є створення сприятливого освітнього середовища, атмосфери відкритості. Роль викладача при цьому полягає у фасилітації навчального процесу, спрямуванні діяльності здобувачів освіти та підтримці їхньої пізнавальної активності.

Формування критичного мислення здобувачів освіти під час навчання іноземної мови є важливим напрямом сучасної педагогіки. Використання інтерактивних методів, автентичних матеріалів і компетентнісного підходу сприяє розвитку аналітичних умінь, необхідних для успішної діяльності в сучасному суспільстві. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці конкретних методик і вправ, спрямованих на розвиток критичного мислення у процесі вивчення іноземної мови.

Список використаних джерел:

1. Мусійчук С.М. Розвиток критичного мислення студентів при вивченні іноземної мови. Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. 2015. № 2. Том 2. С. 63-67. URI: <http://journals.urau.ua/apppfo>

2. Передон Н. О., Мельник О. М. Освітній компонент "Іноземна мова" як інструмент розвитку критичного мислення здобувачів вищої освіти. Вісник науки та освіти. Серія "Педагогіка". 2025. № 10 (40). С. 2039-2050. DOI : [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10\(40\)-2039-2050](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10(40)-2039-2050)

ЛАЗАРЕНКО Світлана Вікторівна

TBLT ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ЮРИДИЧНО СПРЯМОВАНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У сучасних наукових дослідженнях [1, 3, 4, 5, 6, 7] TBLT (від англ. task-based language teaching) розглядається як навчальний підхід, що сприяє ефективному вивченню іноземної мови. Залучення такого методу до навчання зумовлює зміну фокусу від стандартного вивчення лексико-граматичних правил на впровадження до освітнього процесу професійно спрямованих ситуацій, наближених до реальності [3, 4]. Такий підхід підвищує мотивацію студентів активно використовувати англомовну юридичну термінологію в процесі перекладу.

Доцільно звернути увагу на наукові праці зарубіжних та вітчизняних дослідників, які вивчали питання використання TBLT у навчанні як інноваційного підходу. Отже, Девід Нунан, Джейн Вілл, Дейв Віллс, Нацуко Шінтані, Петер Скехан, Род Елліс та Шаофенг Лі вивчали теоретико-педагогічні засади TBLT. Н. М. Василюшина, М. М. Воробель, А. В. Шикун досліджували переваги, ефективність та перспективи залучення підходу TBLT з метою професійної підготовки студентів вищих навчальних закладах (ВНЗ). Згадані вище наукові публікації є ґрунтовними для розуміння значення та користі підходу TBLT у навчанні, але залишається актуальним питання використання такого методу під час оволодіння студентами англомовною юридично спрямованою термінологією, що ефективно сприятиме здійсненню перекладу у відповідній сфері майбутньої професійної діяльності.

Провідна мета TBLT полягає в передачі та усвідомленні значення, а не в зосередженні уваги на точності мовних форм, відповідно, основні принципи підходу TBLT доцільно розглядати в якості використання автентичних завдань, орієнтації на учасників освітнього процесу та концентрації уваги на значенні лексичних одиниць [3, с. 125; 5].

Запровадження у ВНЗ України змішаного формату навчання, що має хаотичний характер, зумовлює важливість спільного розуміння в який спосіб воно здійснюватиметься та регулюватиметься [2, с. 11]. Оскільки кожен

combating deception (self-deception) and increasing stress resistance in extreme conditions	психологічний ресурс протидії обману (самообману) та підвищення стресостійкості в екстремальних умовах	
Nataliia Kravchuk Formation of critical thinking in the process of teaching a “professional foreign language”	Кравчук Наталія Формування критичного мислення в процесі викладання “іноземної мови професійного спрямування”	176
Mykhailo Krasota Critical thinking in car diagnostics	Красота Михайло Критичне мислення при діагностуванні автомобілів	178
Oksana Krychkiivska Developing creative thinking in future it specialists	Кричківська Оксана Розвиток креативного мислення у майбутніх ІТ-фахівців	180
Volodymyr Krupa Formation of critical thinking skills in students when studying the discipline "innovative entrepreneurship"	Крупа Володимир Формування навичок критичного мислення у здобувачів освіти при вивченні дисципліни «інноваційне підприємництво»	182
Andrii Krupnyk Critical thinking in the practice of democracy: how to influence local politics	Крупник Андрій Критичне мислення у практиці народовладдя: як впливати на місцеву політику	186
Halyna Kuznetsova Communicative-cognitive approach in the methodological system of teaching phonetics to future teachers of Ukrainian literature	Кузнецова Галина Комунікативно-когнітивний підхід у методичній системі навчання фонетики майбутніх учителів української словесності	191
Yurii Kulieshkov Critical thinking is an important stage in the development of a creative personality	Кулєшков Юрій Критичне мислення важливий етап розвитку творчої особистості	196
Svitlana Kulikova Critical thinking strategies in the process of musical and sensory development of preschoolers with special educational needs	Кулікова Світлана Стратегії критичного мислення у процесі музично-сенсорного розвитку дошкільників із особливими освітніми потребами	200
Maryna Kushnierova Formation of	Кушнієрєва Марина	204

critical thinking of education seekers in the process of learning a foreign language	Формування критичного мислення здобувачів освіти у процесі навчання іноземної мови	
Svitlana Lazarenko TBLT as an effective approach to teaching students how to translate English-language legal terminology	Лазаренко Світлана TBLT як ефективний підхід до навчання студентів перекладу англomовної юридично спрямованої термінології	207
Oleksandr Leonov Formation of critical thinking in the conditions of cognitive influence of the latest technologies	Леонов Олександр Формування критичного мислення в умовах когнітивного впливу новітніх технологій	209
Alla Lisohor Critical thinking as a meta-competence in design education: the role of project-based learning (pbl)	Лісогор Алла Критичне мислення як метакомпетентність в освіті з дизайну: роль проектного навчання (pbl)	211
Iryna Lopatynska Developing critical thinking while learning a foreign language for professional guidance	Лопатинська Ірина Формування критичного мислення під час вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням	214
Liubov Luchkina-Zahorodnia Formation of critical thinking during the study of language courses by students of pedagogical institutions of higher education	Лучкіна-Загородня Любов Формування критичного мислення під час вивчення мовних курсів студентами педагогічних закладів вищої освіти	218
Olena Mahopets Integration of critical thinking approaches into the educational process of preparing applicants for the specialty "accounting and taxation"	Магопець Олена Інтеграція підходів критичного мислення в освітній процес підготовки здобувачів за спеціальністю «облік і оподаткування»	220
Serhii Mahopets Critical thinking in an academic environment as the basis for professional training of road transport specialists	Магопець Сергій Критичне мислення в академічному середовищі як основа професійної підготовки фахівців автомобільного транспорту	223